

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All Questions are compulsory.
  2. All Question carry equal marks.
  3. Figures of the right indicate marks to a sub question.

- Q.1 Attempt Any Two of the following
- a) What is federation? Explain how Indian Constitution is a centralist constitution. 10
  - b) Evaluate the financial relations between the Centre and States. 10
  - c) Elaborate on the causes of State autonomy movements in India. 10
- Q.2 Attempt Any Two of the following
- a) Comment on the features of BJP. 10
  - b) Write briefly on – ‘Shivsena’ and ‘DMK’. 10
  - c) Analyze the 1991 Lok Sabha elections. 10
- Q.3 Attempt Any Two of the following.
- a) Give the details of constitutional provisions for the caste based reservations. 10
  - b) What are the causes of rising communalism in India? 10
  - c) Do you think that women’s reservation has helped to increase women’s participation in politics? 10
- Q.4 Attempt Any Two of the following.
- a) What is criminalization of politics? Suggest measures to check. Criminization of politics. 10
  - b) What are the causes of rising Naxalism in India? 10
  - c) Discuss the changing nature of terrorism. 10
- Q.5 Attempt Any Two of the following.
- a) Discuss the arguments in favors of smaller States. 10
  - b) Write briefly on ‘Indian National Congress’. 10
  - c) Explain the methods to deal with insurgency in India. 10

[वेळ : तीन तास]

[गुण: १००]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना :
- १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
  - २) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
  - ३) उजवीकडील अंक उपप्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

- प्रश्न.१ खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- अ) संघराज्य म्हणजे काय? भारतीय राज्यघटना कशा रितीने केंद्राकर्षी आहे ते स्पष्ट करा. १०
  - ब) केंद्र व राज्यांतील वित्तीय संबंधांचे मूल्यमापन करा. १०
  - क) भारतातील राज्यांच्या स्वायत्तता चळवळीची कारणे विशद करा. १०
- प्रश्न.२ कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- अ) भारतीय जनता पक्षाची विशिष्ट्ये नमूद करा. १०
  - ब) थोडक्यात लिहा - शिवसेना व द्र. मु. क. १०
  - क) १९९१ च्या लोकसभा निवडणुकांचे विश्लेषण करा. १०
- प्रश्न.३ कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- अ) जातीवर आधारित आरक्षणाच्या राज्यघटनेतील तरतुदीची विस्तृत माहिती लिहा. १०
  - ब) भारतातील वाढत्या जमातवादाची कारणे कोणती आहेत? १०
  - क) 'स्त्रियांना मिळणाऱ्या आरक्षणामुळे स्त्रियांचा राजकारणातील सहभाग वाढला आहे' असे तुम्हाला वाटते का? १०
- प्रश्न.४ कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- अ) राजकारणाचे गुन्हेगारीकरण म्हणजे काय? राजकारणाचे गुन्हेगारीकरण नियंत्रणात आणण्यासाठी उपाय सुचवा. १०
  - ब) भारतातील वाढत्या नक्षलवादाची कारणे कोणती आहेत? १०
  - क) दहशतवादाच्या बदलत्या स्वरूपाची चर्चा करा. १०

प्रश्न.५ कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

अ) लहान राज्यांच्या समर्थनार्थ असलेल्या युक्तीवादांची चर्चा करा.

१०

ब) थोडक्यात लिहा - भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस.

१०

क) भारतातील बंडखोरी आठोक्यात आणण्यासाठी पद्धतींची चर्चा करा.

१०